

สรุปผลการดำเนินงาน...

โครงการฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรม

ผู้บริหาร สมาชิกสภา อปต.นนทบุรี
พนักงานส่วนตำบล และพนักงานจ้าง
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๖

วันอังคารที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๖
สถานที่ ณ วัดนาแก หมู่ ๓ ตำบลนาแก อำเภองาว จังหวัดลำปาง

โดย
องค์การบริหารส่วนตำบลนาแก อำเภองาว จังหวัดลำปาง

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักปลัด องค์การบริหารส่วนตำบลนาแก

ที่ ลป ๗๔๑๐๑/-

วันที่ ๖ กันยายน ๒๕๖๖

เรื่อง ขอรายงานผลโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ผู้บริหาร สมาชิกสภา พนักงานส่วนตำบล พนักงานจ้าง ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาแก ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๖

เรียน นายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาแก

ตามที่องค์การบริหารส่วนตำบลนาแก ได้ตั้งข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ เมื่อวันที่ ๒๙ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๖๖ ในการดำเนินโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ผู้บริหาร สมาชิกสภา พนักงานส่วนตำบล พนักงานจ้าง ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาแก ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๖ ตั้งไว้เป็น จำนวนเงิน ๒๐,๐๐๐ บาท (สองหมื่นบาทถ้วน) นั้น

บัดนี้ สำนักปลัด องค์การบริหารส่วนตำบลนาแก อำเภองาว จังหวัดลำปาง ได้ดำเนินการจัดโครงการ อบรมคุณธรรมจริยธรรม ผู้บริหาร สมาชิกสภา พนักงานส่วนตำบล พนักงานจ้าง ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาแก ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๖ บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์เรียบร้อยแล้ว (ตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้)

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

(ลงชื่อ)

(นางวิไลรักษ์ ชัดโต)

นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการ

ความเห็นหัวหน้าสำนักปลัด

๗๒/๐ รลพณ

(นางคณินนิตย ใจทอง)

หัวหน้าสำนักปลัด

ความเห็นปลัดอบต.นาแก

๗๒/๐ รลพณ

(นางศศิรัช ตั้งตัว)

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาแก

ความเห็นนายกอบต.นาแก

๗๒/๐ รลพณ

(นายวิทยา ธิชูโต)

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาแก

รายงานผลการดำเนินงาน

โครงการฝึกอบรมการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม บุคลากร อบท.
เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรสุจริต ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๖

๑. หลักการและเหตุผล

ด้วยคณะผู้บริหารและพนักงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญและเป็นกลไกหลักของประเทศในการให้บริการสาธารณะ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ทั้งยังมีหน้าที่และความรับผิดชอบสำคัญในอันที่จะบำบัดทุกข์บำรุงสุข และสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น โดยให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลและท้องถิ่น ดังนั้น การที่ประชาชนในแต่ละท้องถิ่นจะมีความเป็นอยู่ที่มีความสุขหรือไม่ จึงขึ้นอยู่กับการประพฤติปฏิบัติของคณะผู้บริหารและพนักงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกคน หากคณะผู้บริหารและพนักงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้มีคุณธรรม ปฏิบัติตนอยู่ในกรอบจริยธรรม เป็นผู้มีความซื่อสัตย์ที่จะตอบสนองคุณแผ่นดินด้วยการกระทำทุกสิ่ง เพื่อคุณประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติ

เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.๒๕๔๖ ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการสร้างความโปร่งใสในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ รมรณรงค์และส่งเสริมค่านิยมเรื่องความซื่อสัตย์ แก่กระฎีเยียบที่เอื้อต่อการทุจริต ใช้วิธีการบริหารงานบุคคลตามระบบคุณธรรมอย่างเคร่งครัด ปฏิบัติตามมาตรการบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ส่งเสริมให้ผู้บังคับบัญชาปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง ประกอบกับอนุสนธิคณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น (ก.ถ.) ได้กำหนดมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งได้ประมวลขึ้นจากข้อเสนอแนะของผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น ข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น ลูกจ้างในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนผู้รับบริการจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้าราชการ พนักงาน และลูกจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยทั่วไปใช้เป็นหลักการและแนวทางปฏิบัติ เพื่อเป็นเครื่องกำกับความประพฤติของตน ได้แก่

๑. ยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศ อันได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบ

ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๒. ซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสำนึกที่ดี และรับผิดชอบต่อหน้าที่

๓. กล้าตัดสินใจ และกระทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม

๔. คิดถึงประโยชน์ส่วนรวม มากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และมีจิตสาธารณะ

๕. มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน

๖. ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ

๗. ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี และรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ

ดังนั้น เพื่อเป็นการพัฒนาจิตใจและพัฒนาบุคลากรในสังกัดสามารถนำหลักคุณธรรม จริยธรรมไปพัฒนาคุณภาพชีวิตในประจำวัน และประยุกต์ใช้ในการทำงานได้อย่างเหมาะสม องค์การบริหารส่วนตำบลนาแก จึงได้จัดทำโครงการ ฯ นี้ขึ้นมา

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ให้กับคณะผู้บริหารและพนักงานขององค์การบริหารส่วนตำบลนาแก ได้นำหลักคุณธรรม จริยธรรม ไปพัฒนาคุณภาพชีวิตและการทำงาน ได้อย่างเหมาะสม

๒.๒ เพื่อให้คณะผู้บริหารและพนักงานขององค์การบริหารส่วนตำบลนาแก เกิดการเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกัน มีความสัมพันธ์อันดีระหว่างกันและกัน รวมทั้งได้เปิดโลกทัศน์ในการศึกษาองค์ความรู้

๒.๓ เพื่อสร้างจิตสำนึกที่ดีในการปลูกฝังวินัยในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

๓. ขอบเขตของการดำเนินงานโครงการฯ เขียนสรุปจากโครงการที่ได้รับอนุมัติ

๓.๑ เป้าหมายของโครงการ

คณะผู้บริหาร	จำนวน	๔	คน
สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลนาแก	จำนวน	๖	คน
พนักงานส่วนตำบลและพนักงานจ้าง	จำนวน	๒๗	คน
รวมทั้งสิ้น	จำนวน	๓๗	คน

๓.๒ วัน เวลา สถานที่

วัน อังคารที่ ๒๙ เดือน สิงหาคม พ.ศ.๒๕๖๖

สถานที่ฝึกอบรม ณ วัดนาแก หมู่ ๓ ตำบลนาแก อำเภองาว จังหวัดลำปาง

๓.๓ ขั้นตอนการดำเนินงานและกิจกรรมที่สำคัญ

๑. วางแผนภายในองค์กรเพื่อหาแนวทางในการจัดอบรมและเสนอโครงการ
๒. ติดต่อประสานวิทยากร
๓. ดำเนินการฝึกอบรมตามโครงการฯ
๔. ติดตามรายงานผลการดำเนินโครงการ ฯ ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ

๔. ผลการประเมินโครงการ

การประเมินผลโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ผู้บริหาร สมาชิกสภาฯ พนักงานส่วนตำบล พนักงานจ้างองค์การบริหารส่วนตำบลนาแก ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๖ ได้จัดทำแบบสอบถาม สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

คุณสมบัติ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
- ชาย	๑๕	๔๐.๕๔
- หญิง	๒๒	๕๙.๔๖
ประเภท		
- คณะผู้บริหาร	๒	๖.๐๐
- สมาชิกสภา อบต.	๔	๑๑.๐๐
- พนักงานส่วนตำบล	๑๒	๓๒.๐๐
- พนักงานครู	๑	๓.๐๐
- พนักงานจ้าง	๙	๒๔.๐๐
- จ้างเหมาบริการ	๙	๒๔.๐๐

ส่วนที่ ๒ ระดับความพึงพอใจ/ความรู้ความเข้าใจ/การนำไปใช้ ต่อการเข้าร่วมโครงการ

ที่	ระดับความพึงพอใจ	จำนวน	ร้อยละ
๑.	สามารถนำหลักธรรมที่ได้รับไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันหรือปรับใช้ในการปฏิบัติงานได้มากขึ้น		
	-มากที่สุด	๒๖	๗๐.๐๐
	-มาก	๑๑	๓๐.๐๐
	-ปานกลาง	๐	๐
	-น้อย	๐	๐
	-ควรปรับปรุง	๐	๐
๒.	การเข้าร่วมโครงการฯ ทำให้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนามากขึ้น		
	-มากที่สุด	๒๐	๕๔.๐๐
	-มาก	๑๗	๔๖.๐๐
	-ปานกลาง	๐	๐
	-น้อย	๐	๐
	-ควรปรับปรุง	๐	๐
๓.	สามารถนำหลักธรรมที่ได้รับไปประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็กเยาวชน และประชาชนในการทำนุบำรุงศาสนา		
	-มากที่สุด	๑๘	๔๙.๐๐
	-มาก	๑๙	๕๑.๐๐
	-ปานกลาง	๐	๐
	-น้อย	๐	๐
	-ควรปรับปรุง	๐	๐
๔.	การจัดโครงการฯนี้ ควรมีทุกปีหรือไม่		
	-มากที่สุด	๑๙	๕๑.๐๐
	-มาก	๑๘	๔๙.๐๐
	-ปานกลาง	๐	๐
	-น้อย	๐	๐
	-ควรปรับปรุง	๐	๐
๕.	ความเหมาะสมของสถานที่ในการจัดโครงการฯ		
	-มากที่สุด	๑๙	๕๑.๐๐
	-มาก	๑๘	๔๙.๐๐
	-ปานกลาง	๐	๐
	-น้อย	๐	๐
	-ควรปรับปรุง	๐	๐
๖.	ท่านมีความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมโครงการฯ		
	-มากที่สุด	๒๐	๕๔.๐๐
	-มาก	๑๗	๔๖.๐๐
	-ปานกลาง	๐	๐
	-น้อย	๐	๐
	-ควรปรับปรุง	๐	๐

๕. สรุปค่าใช้จ่ายของโครงการ/กิจกรรม

ที่	รายการ	จำนวนเงิน		ใช้ดำเนินการจริง		คงเหลือ	
		บาท	สต.	บาท	สต.	บาท	สต.
๑.	ค่าป้ายโครงการ ขนาดกว้าง ๑.๐๐ เมตร ยาว ๓ เมตร ราคา ตารางเมตรละ ๑๒๐ บาท จำนวน ๑ ป้าย	๓๖๐	๐๐	๓๖๐	๐๐	๐	๐๐
๒.	ค่าอาหารกลางวัน จำนวน ๓๗ คน ๆ ละ ๕๐ บาท	๑,๘๕๐	๐๐	๑,๘๕๐	๐๐	๐	๐๐
๓.	ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม จำนวน ๓๗ คน ๆ ละ ๓๕ บาท จำนวน ๒ มื้อ	๒,๕๙๐	๐๐	๒,๕๙๐	๐๐	๐	๐๐
๔.	ค่าตอบแทนวิทยากร บรรยายจำนวน ๕ ชั่วโมงๆ ละ ๖๐๐ บาท จำนวน ๑ คน	๓,๐๐๐	๐๐	๓,๐๐๐	๐๐	๐	๐๐
๕.	กระเป๋าผ้าดิบ (ขนาด ๑๓ x ๑๕ นิ้ว) จำนวน ๓๗ ใบ ๆ ละ ๖๐ บาท	๒,๒๒๐	๐๐	๒,๒๒๐	๐๐	๐	๐๐
๖.	สมุดปกอ่อน จำนวน ๓๗ เล่ม ๆ ละ ๕ บาท	๑๘๕	๐๐	๑๘๕	๐๐	๐	๐๐
๗.	ปากกา จำนวน ๓๗ ด้าม ๆ ละ ๕ บาท	๑๘๕	๐๐	๑๘๕	๐๐	๐	๐๐
๘.	หนังสือสวดมนต์ไหว้พระ จำนวน ๓๗ เล่ม ๆ ละ ๔๐ บาท	๑,๔๘๐	๐๐	๑,๔๘๐	๐๐	๐	๐๐
๙.	ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่จำเป็น	๘,๑๓๐	๐๐	๘,๑๓๐	๐๐	๐	๐๐
รวมเป็นเงิน -สองหมื่นบาทถ้วน-		๒๐,๐๐๐	๐๐	๒๐,๐๐๐	๐๐	๐	๐๐

๗. สรุปผลการบรรยาย

สังคหวัตถุ

สังคหวัตถุ ธรรมที่เป็นที่ตั้งแห่งการสงเคราะห์กัน ธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจกัน หมายถึง หลักการครองใจคน หลักยึดเหนี่ยวใจกันไว้ วิธีทำให้คนรัก หลักสังคมสงเคราะห์ ซึ่งเป็นเครื่องประสานใจและเหนี่ยวรั้งใจคนให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ และทำให้อยู่กันด้วยความรักความปรารถนาดีต่อกัน เหมือนลิมสลักรถที่ตรึงตัวรถไว้มิให้ชิ้นส่วนกระจายไป ทำให้รถแล่นไปได้ตามที่ต้องการ

สังคหวัตถุสี่ประการ

๑. ทาน คือ การให้ การเสียสละ หรือการเอื้อเฟื้อแบ่งปันของๆตนเพื่อประโยชน์แก่บุคคลอื่น ไม่ตระหนี่ถี่เหนียว ไม่เป็นคนเห็นแก่ได้ฝ่ายเดียว คุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้ไม่เป็นคนละโมภ ไม่เห็นแก่ตัว

ทาน แปลว่า การให้ คือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของตลอดถึงให้ความรู้และแนะนำสั่งสอนตัวอย่างทาน เช่น การบริจาคเงินช่วยเหลือผู้ประสบภัย หรือการให้อาหารแก่สุนัขจรจัด ปิยวาจา หรือ เปยยวัชชะ แปลว่า วาจาเป็นที่รัก วาจาสุดดีมีน้ำใจ หรือวาจาซาบซึ้งใจ คือ กล่าวคำสุภาพ ไพเราะอ่อนหวาน สมานสามัคคี ให้เกิดไมตรีและความรักใคร่นับถือ ตลอดถึงคำแสดงประโยชน์ประกอบด้วยเหตุผลเป็นหลักฐานจูงใจให้นิยมยอมตาม

๒. ปิยวาจา คือ การพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน พูดด้วยความจริงใจ ไม่พูดหยาบคายก้าวร้าว พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์เหมาะสำหรับกาลเทศะ พระพุทธเจ้าทรงให้ความสำคัญกับการพูดเป็นอย่างยิ่ง เพราะการพูดเป็นบันไดขั้นแรกที่จะสร้างมนุษยสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้น วิธีการที่จะพูดให้เป็นปิยวาจานั้น จะต้องพูดโดยยึดถือหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

- เว้นจากการพูดเท็จ
- เว้นจากการพูดส่อเสียด
- เว้นจากการพูดคำหยาบ
- เว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ

ตัวอย่างปิยวาจา เช่น การชมเชยผลงานของผู้อื่น หรือการให้กำลังใจแก่คนที่ท้อแท้

๓. อัตถจริยา คือ การสงเคราะห์ทุกชนิดหรือการประพฤตินสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น

อัตถจริยา แปลว่า การประพฤติดุประโยชน์ คือ ขวนขวายช่วยเหลือกิจการ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ตลอดถึงช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในทางจริยธรรม

ตัวอย่างอัตถจริยา เช่น การอาสาสมัครทำงานจิตอาสา หรือการให้คำแนะนำแก่ผู้ที่เดือดร้อน

๔. สมานัตตา แปลว่า ความมีตนเสมอ ทำตนเสมอด้วยปลาย ปฏิบัติสม่ำเสมอในชนทั้งหลาย และเสมอในสุขทุกข์โดยรวมรับรู้ร่วมแก้ไข ตลอดถึงวางตนเหมาะสมแก่ฐานะ ภาวะ บุคคล เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม ถูกต้องตามธรรมในแต่ละกรณี

สมานัตตา คือ การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ หรือมีความประพฤติเสมอดันเสมอปลาย คุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้เราเป็นคนมีจิตใจหนักแน่นไม่โลเล รวมทั้งยังเป็นการสร้างความนิยม และไว้วางใจให้แก่ผู้อื่นอีกด้วย

ตัวอย่างสมานัตตา เช่น การตรงต่อเวลาในการทำงาน หรือการรักษาคำพูด

การเจริญสังคหัตถ์ ๔

- การเจริญทาน อาจทำได้โดยการฝึกฝนการแบ่งปันสิ่งของให้กับผู้อื่นเป็นประจำ
- การเจริญปิยวาจา อาจทำได้โดยฝึกฝนการพูดจาด้วยถ้อยคำไพเราะอ่อนหวาน จริงใจ และไม่พูดหยาบคาย
- การเจริญอุตถจริยา อาจทำได้โดยการฝึกฝนการช่วยเหลือผู้อื่นตามกำลังความสามารถ
- การเจริญสมานัตตตา อาจทำได้โดยการฝึกฝนการประพฤติตนอย่างสม่ำเสมอ

ความหมายสังคหัตถ์ ๔ จากท่านผู้รู้ต่างๆ

สังคหัตถ์ ๔ เป็นธรรมอันเป็นเครื่องช่วยเหลือกัน เป็นการผูกมิตร วิธีที่จะผูกมิตรนั้น ต้องมีสิ่งที่ยึดเหนี่ยว และประสานน้ำใจกันไว้ให้ต่างคนต่างมีความรักใคร่นิยมชมชอบซึ่งกันและกัน สังคหัตถ์ ๔ เป็นหลักธรรมพื้นฐานที่แสดงพฤติกรรมออกมาโดยคำนึงถึงการช่วยเหลือผู้อื่น และการทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวม สังคหัตถ์ ๔ เป็นพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมโดยใช้หลักธรรมพื้นฐานที่แสดงออกมาโดยคำนึงถึงการช่วยเหลือผู้อื่น และการกระทำ ประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมที่เรียกว่า สังคหัตถ์ ๔

สังคหัตถ์ ๔ เป็นหลักธรรมที่ใช้ยึดเหนี่ยวจิตใจบุคคลให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปกติสุข สามารถใช้เป็นวิธีการในการดำเนินชีวิตภายใต้ความรับผิดชอบในสังคมทั้งในระดับบุคคล และธุรกิจองค์กรโดยมีความสอดคล้องกับบริบทของสังคมภายใต้พื้นฐานการสงเคราะห์เกื้อกูลซึ่งกันและกัน

ประโยชน์ของสังคหัตถ์ ๔

- ผู้มีสังคหัตถ์ ๔ ย่อมมีจิตใจที่เมตตา กรุณา ปราศจากอคติต่อผู้อื่น ทำให้สังคมเกิดความสงบสุข
- ผู้มีสังคหัตถ์ ๔ ย่อมมีจิตใจที่เข้มแข็ง ไม่หวั่นไหวต่อความทุกข์ยาก ทำให้สามารถฟันฝ่าอุปสรรคในชีวิต
- ผู้มีสังคหัตถ์ ๔ ย่อมมีปัญญาที่เฉียบแหลม สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

สุจริต ๓ ประการ

๑. กายสุจริต ๓ ความสุจริตทางกาย ทำสิ่งที่ตั้งงามถูกต้อง ทางกาย ๓ อย่างเรียกว่า กายสุจริต ๓ ได้แก่

๑.๑ ละเว้นจากการทำลายชีวิต (รักษาศีล ๕ ข้อที่ ๑)

๑.๒ ละเว้นจากการลักทรัพย์ แยกชิงลักขโมย เอาไรต์เอาเปรียบ เบียดเบียนทรัพย์สินของ ของผู้อื่นมาเป็นของตน (รักษาศีล ๕ ข้อที่ ๒)

๑.๓ ละเว้นการประพฤติดีดชั่วละเมิดในของรักของหวงแหนของผู้อื่น ไม่ข่มเหงจิตใจ ข่มขืนกระทำชำเรา หรือทำลายลบหลู่เกียรติและวงศ์ตระกูลของกัน (รักษาศีล ๕ ข้อที่ ๓)

๒. วาจาสุจริต ๔ ความสุจริตทางวาจา พูดสิ่งที่ต้องพูด ต้องประพฤติชอบด้วยวาจาหรือการพูด ๔ ประการ ได้แก่

๒.๑ ละเว้นการพูดเท็จ โกหกหลอกลวง หรือพูดให้ผิดจากความเป็นจริง

๒.๒ ละเว้นจากการพูดส่อเสียด ยุยง สร้างความแตกแยก พูดแต่คำที่สมานและส่งเสริมความสามัคคี

๒.๓ ละเว้นจากการพูดคำหยาบคาย สกปรกเสียหาย พูดแต่คำสุภาพนุ่มนวลควรฟัง

๒.๔ ละเว้นการพูดเหลวไหลเพ้อเจ้อ ไร้สาระ เลื่อนลอย ไม่มีเหตุผล พูดแต่คำจริง เป็นประโยชน์ มีเหตุผล ถูกกาลเทศะ

๓. มโนสุจริต ความสุจริตทางใจ คิดสิ่งที่ต้องคิด ต้องประพฤติชอบด้วยใจ ๓ ประการ ได้แก่

๓.๑ ไม่ละโมภ ไม่เพ่งเล็ง คิดหาทางเอาแต่จะได้

๓.๒ ไม่คิดร้ายมุ่งเบียดเบียน หรือเพ่งมองในแง่ที่จะทำลาย

๓.๓ มีความเห็นถูกต้องเป็นสัมมาทิฐิ เข้าใจในหลักกรรมว่า ทำดีมีผลดี ทำชั่วมีผลชั่ว รู้เท่าทันความจริงที่เป็นธรรมดาของโลกและชีวิต มองเห็นความเป็นไปตามเหตุปัจจัย

ธรรมว่าด้วยสุจริตทางกาย ๓ ทางวาจา ๔ และ ทางใจ ๓ รวมเป็น ๑๐ ข้อ เรียกรวมกันว่า “กุศลกรรมบถ” (ทางทำกรรมดี) บ้าง “ธรรมจริยา” บ้าง “อารยธรรม” บ้าง การรักษากาย วาจา ใจ หรือการปฏิบัติตามหลักความประพฤติ ทั้ง ๑๐ ข้อ ดังกล่าวมานับเป็นธรรมจริยาและเป็นอารยธรรมที่ครบถ้วนสมบูรณ์ ทำคนให้เจริญขึ้นพร้อมทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ แต่ผู้ใดไม่มั่นคงในอารยธรรม ผู้นั้นพึงควบคุมตนให้ได้ในทางกาย และ วาจา ก่อนเป็นอย่างน้อย ด้วยการประพฤติตามหลัก ศีล ๕ ที่เป็นส่วนเบื้องต้นของธรรมจริยาทั้ง ๑๐ ก็ยังได้ชื่อว่าเป็นคนมีศีลธรรม ซึ่งศีล ๕ มีรายละเอียดตามที่กล่าวมาแล้วในเรื่องของการพัฒนาตนให้มีระเบียบวินัย